

כד :

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית

מסורת הש"ס

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת

מוסף רש"י

בניוקין הוה. לא היו גדולים כלל מנהל של די פדריס אלא תלמי בני שלט (ברכות ב) כל המנהל שלט לא היה מוכרין כל כך לרדוס (סוה"ק) ק"ל. בבית התרוין. כולל יומא וכו'. עוברי דרכים. מתפללים שלא ידעו פשום וכו'. עבדי שולטן. עשה מלמדי וכו'. חנינא בנחא. שאין לו זריעה כשנות וכו'. שביביל חנינא בני. הוא ה' מינה בן דוסא. וימיו היה קול זה יולא (סוה"ק) ד"ו ב"ק חורבין. מתחמסם. נעזר וינחמם וכו'.

רבינו הנגאל

בניוקין הוה ואנן מתנינן טובא. וכי הוה רב יוחנן טב בראשית שבבשת ירק בקררה. ואמר לה זיתא שכבשן בטרפיהן. זו היא משנה בניוקין פרק ב' הוה א' הוה רב יוחנן קא חנינא הבא. כלומר זו קשיא גזילה היא. ואנן האידיא מתנינן י"ג מתיבא בעוקצין. אלא מה יעשו מסיב גזילי הוה שיק רזין פה. רב יוחנן שאין כנא למבני רחמי אמטרא. אחויה ליה חלאא אי שילת אחינאי מרחבי עלמא. הוה דבעל גייה. נגיה רב יוחנן וימא. אכיל ביה קרני. השניו עליו שמיתא אדם. פי אכיל קראו עליו מלישות. כדמחריטין קרא בריין אל תחשך. אכיל. כנא שבור מלכא לצעוריה ב'. ה' חנינא בן דוסא הוה אויל באורחא אתא מיטרא אמר רבון העולם כל העולם בנח וחנינא בעזר פסק מיטרא. כי אתא לביתה אמר כל העולם בעזר וחנינא בנח אתא מיטרא. אמר רב חורמין אימיה דברא דבני רבון גדול. הוה פציל ביום הכיפורים יהי רצון מלפניך שאם תהיה נשנה דואת שמונה תהיה נשנים ואל יכנס לפניך תפלת עובדי דרכים שמתפללים לפניך הטי' הנה י' תנינא מתפלל ופסק הטי'. ועוד היה מתפלל ואל יעזרו עבד שליטן מוכרית יהודה. ואל יהו עמך בית ישראל גריביי זה ליה לפניה. בכל יום בת קול יוצאת כל העולם כולו ניוון כשביביל חנינא בני וחנינא בן דוסא חורבין כעבד שבת לערע שבת.

ה"ג בניוקין הוה. למודס לא היה גדול אלא כסדר בניוקין: שכובש ירק בקדירה. במסכת (סנהדרין) הוא כפי' שני (מ"ב) גבי ידות מיירי דקיייל (עוקצין פ"א משנה א) כל ידות האוכלין אס נגעיה טומאה בהן נעמא גם האוכל הכריך לידות דיד מכניס ומזילא כדאמרין כהעור והרועט (חולין דף ק"ח). מכל האוכל לניבנות ידות ומתי המס אשה שהיא כובשת ירק לידות שלהן טורחין דכשהיא עולתת אותם ידות משתכרות וא"ל לטול הידקות ידות שלהן שנמשט ונפסק האוכל מן הדי ממתת כשישה: כובשת. שול"ץ בלע"ז עולתת ש"א המסקה שלהן ויבשו. דרך אשה ככך כובשת ירק ממיס שיסתמרו לזמן מרובה: עסורין. עלתין והקלחין: ואמרי לה. כי מנהל לאחד כפרק שני ועוקצין משנה א' זיתים שכבשן בטרפיהן כתרוממו עלה טרפא (בראשית ח) עלתין שלהן דהיינו ידות: עסורין. הידות הציב טומאה לאוכל דמו לא מוי למהוי בית יד: הויזוס דרכ וסאל. עומק גדול. ולא הוה נהירא ליה: סליסר מסיכסא. שלש עשרה ישיבות איכא בהן מתא דגמרי מסכת עוקצין: כי הוה שליף חד מסאלא. משום עיניו: דחוא מדי. חס ושלום בעובדי ניש: פלי כריספא. וזרקיס אמה זה לזה (א) נייעשייה. יעשו ש"א לחון: אכוספא דסמרי. על כלי מלא תמריס או פסולת של תמריס: איפלא אנהר פפא. ההוא יומא דעבר רב יוחנא הכי: חלא. חול: דסמידא. סולת וכן עלמן מוכרין אותו: אמר לכו מעשה נסים כו'. וזמא דאפשר להתרחק ממעשה נסים יוחר טוב ונכון: דפרינא. מקום: אקרין. הקרוני. היימי קורא נחלומי: נגאל. מלקות: איפרא חורמין. כך שמה. איפרא חן. יוסיפי שדיס היה לה: מאי היא. מאי עבד ליה: אימרא ליה. דכל אימת דבעי מיטרא: וימנא

דמיטרא הוה. ואפילו לא בעו נמי אחי מיטרא: שלח ליה לרבא. דמתמא ליה לרבא: אנוסינו ספרו לנו פועל פעלם בימיס בנימי קדם. שהיית מפליא להס נסים (י) עד דשפך מרובי דלפורי. שקלחו מיס מן המרובות עד ששופטין בחזנות ויורדין וזופטין: לדיגלת. לנהר מדקל: אשני מעסק. אל משכב במטקן הלילה: כסכניו. שרלו שזיס להורגו ומתכו את מטמו. והיינו דאמר' כשמיטת חולין כפרק הזרוע (דף קנ"ג). וליקרייהו לרבא רבא מוף היה לא מנינו לו מיפיה בכל הש"ס אלא כזה המעשה כשיקע הגשמים כמתמו שלל ללורך: הכי גרסינן ר"פ גזר הענינא חלש לביה טעיס מידי בעא רחמי ולא אסא מיטרא: אי שרף מר חדא פינכא דייסא. מלשון שרפה היה (ע"ז דף ט"ז). (ס) פינכא מלא כף כמו מלחין פיכוי (פסחים דף ק"ג). דייסא טרי"ש בלע"ז. ולחוכא קאמר ליה הכי משום דעמיס כרישא והדר בעא רחמי: רכי מינא בן דוסא. מנה הוא: כל העולם כולו בלעזר. שמקצין מיס לשדומיהן: בנחא. שאני יושב בנימי ואינו לריך לגשמים לפי שאין לי שדות: מאי אהניא ליה ללוסיא דכסן גדול. כשהיה מתפלל תפלה קלרה גיוס הכפוריס שהיה אומר אל יכנס לפניך תפלת עובדי דרכים דר' חנינא מעטל ליה לללוסיא דכסן גדול שאעפ"כ שמע הקב"ה תפלתו ופסיק מיטרא: שמוס. חמה כמו חממו ראינו אור (שפיס מר) מירגס יונתן בן עוזיאל שמינת: אס שמוס ספא גשומס. כשהיה חמה זריכה האלן לגשמים מאלד ומידי: כס קול יולא ואומרם כל העולם כולו. ולא גרסי' מהר מוכר: קס חרוכיס מערב שסם לערב שסם. כל השנה היה ניוון ככך. חסר לחס היה ומתגלגל היה כחורבין: אקטרסא. דכר שמעלה עשן כקיעור הככשן (א) משום

לדידי אקרין בחלמי שלם טב לרב טב מריבון טב דמטוביה מטיב לעמיה אמר שמע מינה ע"ת רצון היא מבני רחמי בעי רחמי ואתי מיטרא והוה גברא דאיחויב גרדא כבי דינא דרבא משום דבעל כותית נגדיה רבא ומית אשתמע מילתא בי שבור מלכא בעא לצעורי לרבא אמרה ליה איפרא חורמין אימיה דשבור מלכא לברה לא ליהוי לך עסק דברים בהדי יהודאי דכל מאן דבעיין ממרייהו יהיב להו אמר לה מאי היא בעין רחמי ואתי מיטרא אמר לה ההוא משום דוימנא דמיטרא הוא אלא לבעו רחמי האידינא בתקופת תמוז וליתי מיטרא שלחה ליה לרבא כוין דעתך ובעי רחמי דליתי מיטרא בעי רחמי ולא אתי מיטרא אמר לפניו רבונו של עולם אלהים באונינו שמענו אבותינו ספרו לנו פועל פעלת בימיס בנימי קדם ואנו בעינינו לא ראינו אתא מיטרא עד דשפוך מרובי ד"צפורי לדיגלת אתא אבהו איתחוי ליה בחלמיה ואמר ליה מי איכא דמיטרח קמי שמיא כולי' היא א"אמר ליה שני דוכתך שני דוכתיה למחר אשכחיה דמרשם פורייה כסכניו רב פפא גזר תעניתא ולא אתא מיטרא חלש ליביה שרף פינכא דדייסא ובעי רחמי ולא אתא מיטרא אמר ליה רב נחמן בר' א"אושפתי אי שרף מר פינכא אחריתי דדייסא אתי מיטרא איכסיף וחלש דעתיה ואתא מיטרא י"ר' חנינא בן דוסא הוה קא אויל באורחא אתא מיטרא אמר לפניו רבונו של עולם כל העולם כולו בנחת וחנינא בעער פסק מיטרא כי מנא לביתה אמר לפניו רבונו של עולם כל העולם כולו בעער וחנינא בנחת אתא מיטרא אמר רב יוסף מאי אהניא ליה צלותא דכהן גדול לגבי רבי חנינא בן דוסא דתנן ה"ה מתפלל תפלה קצרה בבית החיצון מ"מאי מצלי רבין בר אדא ורבא בר אדא דאמרי תרוייהו משמיה דרב יהודה יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא השנה הזו גשומה ושחונה מעלייתא היא אדרבה גרועותא היא אלא אם שחונה תהא גשומה וטלולה ואל יכנס לפניך תפלת עובדי דרכים רב אחא בריה דרבא מסיים משמיה דרב יהודה ל"א יעדי עבדי שולטן מדבית יהודה ואל יהו עמך ישראל צריכין להתפרנס זה מזה ולא לעם אחר אמר רב יהודה אמר רב "בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת כל העולם כולו ניוון כשביביל חנינא בני וחנינא בני בקב חרוכים מע"ש לע"ש הוה רגילא דביתהו למיחמא תנורא כל מעלי דשבתא ושדייא אקטרתא משום

(א) סוה"ק פ"ב מ"א, (ב) טיקין פ"ב מ"א, (ג) המריך עקר הלוח' לארומל פי' שמינת מלאה לזרין, (ד) נכרסת מ. יומא פ"ט: יבמות פ"ג סנהדרין פ"ד, (ה) ז"ל דמתחא כיא בעי"ן, (ו) ז"ל המריך אשפתיה פי' שפי' שמי' שמו של בר פפא, (ז) יומא ג"ג, (ח) יומא נב: פ"ט, (ט) ג"ג, (י) נכרסת מ. חולין פ"ט, (כ) וי"ן כסכניין ק"י: כפשי' ויע' שפי' שמי' נכרסת מ. ל' ויקרא ל' (ט) ויע' (ס) ופי' ליל כ"ז, (ז) ויע' רש"י נדה כ"ד ד"ה איפרא ופי' חסי' ניעין יל. ד"ה הימין ופי' הקשו על פד"י.

תורה אור השלם

1. אלהים באונינו שמענו אבותינו ספרו לנו פועל פעלת בימיס בנימי קדם: תהלים פ"ב

הגהות הב"ח

(א) ג"ב שמיס דסד דספ"ט (ב) סם ראתו ט"ו עלמא למחן מריה באונינו לוי חסא סי' לה הניבויס גזר תעניתא בעא רחמי ולא חלש סי' כתיבתיס ביתו למחר אמר לכו סי' ע"ה היה למבני רחמי ע"ה רחמי: (ג) כ"ה ד"ה פלי סי' זה לנו כמשחקין זה עם זה (ד) ה"ה אטומס סי' ח' מתפלל להס נסים אבל בעינינו לא ראינו כלומר עכשיו הראה לנו כשלאותך הסיד: (ה) ה"ה יל שרף סי' מ' שוכפת מיה אי אביל מ' חדא פינכא מלא ק"י: (ו) ד"ה אקטרסא סי' קיעור הככשן כבי שיהיו סבורין השכנים שאוהה כחור הסיד:

גליון הש"ס

גם' א"ל בני דוכתך. עין חולין דף קל"ג ע"ה רש"י ד"ה נוף:

לעני רש"י

שול"ץ. מרקחת ויקות. טרי"ש. מאכל של חיטה כתיבה.

רבינו גרשום

האשה שכובשת ירק בקררה. ונגע טומאה לקלה. אין מביאין טומאה ליוק. כיון דנכבשו בטיל ליה בחזרת יד. זיתים בטרפיהן. טורפא נמי הם ידות. אמר קיימא. בהדיא שעתא. דפרינא. מקום. שחונה. חמיסא.